

Inhoud

Droom 7

Voetsporen

Meneer Mees 11

Dammen met opa 16

Het oude onderzeeland-verhaal 20

De begrafenis 25

De nieuwe leraar 29

De tekening 33

De verandering van mijn vader 40

Kwallen 43

Een vreemde ontmoeting op school 46

De ontdekking 54

De achtervolging 58

Onderzeeland

De liglift 67

Onder de zeespiegel 71

De zeemeermin 78

Ulmi en zijn familie 82

Een ver familielid 90

De logeerpartij 100

De lading 108

Terug op school

De zieke conciërge 121

Het gesprek 129

Een bondgenoot 137

Actie! 142

Een noodlottig plan 144

Een greep uit de kranten 151

Epiloog 157

Droom

Soms droom ik dat ik op het strand loop. Ik ben daar helemaal alleen. Ik ga op blote voeten langs het water en volg de sporen van mensen die er eerder hebben gewandeld. Door hun stappen in het zand na te lopen, voel ik precies hoe ze zich hebben bewogen. Het is een spel. Ik doe het vaak als ik op het strand ben. Dan loop ik als een reus in de voetstappen van een grote man, totdat ik een ander spoor tegenkom en op een andere manier verder ga. Bij het spoor van een kleuter bijvoorbeeld neem ik ineens heel kleine stapjes en als ik de afdrukken van iemand op hoge hakken zie, ga ik op mijn tenen lopen. Het ziet er waarschijnlijk heel raar uit als mensen me zo bezig zien.

In mijn droom speel ik dat spel ook, maar dan valt mijn oog plotseling op een paar vreemde afdrukken in het zand. Ik kniel neer om ze te bekijken. Ze hebben hetzelfde formaat als mijn eigen voeten, maar er zijn maar drie tenen. Tussen elke teen zit ongeveer vijf centimeter ruimte, waar het zand is platgedrukt alsof er een stuk verkreukelde stof heeft gezeten. Een zwemvlies?

Terwijl ik daar verbaasd op mijn hurken zit, volg ik met mijn ogen het vreemde spoor. Al na twintig meter stopt het. Daar staat ineens een jongen doodstil in het lege landschap. Hij kijkt mij strak aan! Hij ziet er drijfnat uit, alsof hij zojuist uit de zee gekomen is. Zijn voeten zijn bloot, verder is zijn hele lichaam bedekt met glimmend zeewier. Ik voel de spanning in zijn blik. Die maakt me zenuwachtig. Mijn hart begint sneller te kloppen. Voorzichtig kom ik overeind. Maar de jongen schrikt blijkbaar van mijn beweging, want hij draait zich onmiddellijk om en rent weg in de richting van de duinen. Ik begin achter hem aan te hollen. Bij het duin klimt hij op handen en voeten omhoog. Ik volg zijn voorbeeld. Ik doe mijn best om hem bij te houden, maar mijn tempo vertraagt steeds meer. Mijn benen worden moe door het

mulle zand. Die jongen is veel sneller dan ik. Hij staat al boven op het duin, als ik halverwege omhoog kijk. Daarna verdwijnt hij uit het zicht. Higgend bereik ik de top. Van hieruit overzie ik het glooiende duinlandschap en het polderland daarachter. Maar de jongen zie ik nergens meer. Hij is spoorloos verdwenen.

Voetsporen

Meneer Mees

Meneer Mees was vlak voor Kerstmis gestorven. Hij was al langere tijd ziek, maar wat hij precies had wist niemand. Er werd gefluisterd dat een zeldzame schimmelziekte hem fataal geworden was. Hoe dan ook, hij had een soort exceem in zijn gezicht en op zijn handen gehad, dat er steeds akeliger uit ging zien naarmate het schooljaar verstreek. Echt onaangenaam om naar te kijken. Eerlijk gezegd was ik helemaal niet bedroefd bij het vooruitzicht nooit meer les van Mees te krijgen. Niet door die lelijke huid, maar meneer Mees was een vreselijk ernstige man die geen grapje kon waarderen. Hij had totaal geen humor. Hij had een heel streng gezicht en zijn chemische proeven waren vaak zo ingewikkeld, dat iedereen ervan in de war raakte. Soms voegde iemand het verkeerde stofje toe of deed de dingen in de foute volgorde en dan ontplofte er wel eens wat. Daar had meneer Mees echt geen begrip voor! Diegene mocht na het laatste uur terugkomen en die zat dan een heel uur alleen met Mees in het lokaal, in doodse stilte zijn strafwerk te maken. Die uren waren echt afschuwelijk!

‘Doen jullie nog iets speciaals met de klas om afscheid te nemen?’ vroeg mijn vader tijdens het koken.

Ik haalde mijn schouders op. ‘Wacht maar tot maandag, dan zal jullie mentor er wel met jullie over praten, denk ik.’ Papa liet een karbonaadje sissend in de pan glijden.

Mijn moeder, die op bezoek geweest was bij opa, klapte de buitendeur dicht. Er ging een koude windvlaag door de keuken.

‘Wat ruikt het hier heerlijk!’ riep ze, ‘kunnen we al aanvallen?’ Ze trok haar jas uit en gaf papa een zoen. Ik kon haar zoenende mond nog net ontwijken.

Even later aan tafel zei ze: ‘Ik kwam meneer Clement van jouw school nog tegen, Rowin. Hij vertelde me dat ze al een vervanger

gevonden hebben voor meneer Mees. Je scheikundelessen gaan na de vakantie gewoon door.'

'Dat heet geen scheikunde,' reageerde ik geïrriteerd. 'Het heet science. Dat is met natuurkunde erbij.'

'Ik vind het in elk geval hartstikke goed van de school, dat ze zo snel een vervanger hebben,' zei mijn vader enthousiast.

'En opa vroeg of je morgen nog even langs kwam,' merkte mama op.

'Hè, moet dat morgen? Ik ga vrijdag wel.'

'Je kunt hem best wel weer eens opzoeken. Je bent met Kerst ook al niet mee geweest.'

'Maar Caro en ik gaan morgen naar het strand, ik weet niet of ik er dan wel tijd voor heb.'

'Gaan Caro en jij morgen alweer naar het strand?' vroeg mijn vader, 'wat moeten jullie toch midden in de winter op dat strand?'

'Gewoon lopen.'

'Oh? Gezellig. Dat gaat goed hè, tussen Caro en jou.'

'Hoe bedoel je?! We zijn gewoon vrienden, hoor. Verder niks.' Ik voelde het bloed naar mijn wangen stijgen.

'Ik zei verder toch ook niks.' Mijn vader nam een hap en keek me met een scheve grijns aan. Met zijn mond vol beweerde hij: 'Wel romantisch hoor, samen wandelen op het strand.' Ik schoot een doperwt af in zijn richting, maar hij reageerde razendsnel. Hij ving de erwt op met zijn mond en begon er overdreven hard op te kauwen, alsof het een enorm grote hap was. We schoten alle drie in de lach.

De volgende ochtend maakte ik boterhammen voor mezelf klaar en zette de televisie aan op een muziekzender. Mijn ouders moesten tussen Kerstmis en de jaarwisseling gewoon werken, wat ik natuurlijk best fijn vond. Had ik eindelijk het huis eens voor mezelf. Hangend in de bank met mijn voeten op tafel bladerde ik door de krant. 'Fabrikant van walvissenolie verkoopt bedrijf met

miljoenen-winst,' kopte een stuk. Maar daarin was ik niet geïnteresseerd. Ik sloeg de pagina om naar de overlijdensadvertenties en las:

Op 24 december is tot ons grote verdriet
op 43-jarige leeftijd overleden, onze vriend:

GUSTAF MEES

Francien de Vries
Eggert Bekkers
Ursul Ruysdael
Ubbo & Unda Tibor en kinderen
familie Mees

De begrafenis zal in besloten kring plaatsvinden op
zaterdag 29 december, om 11.00 uur
op begraafplaats Zorgvlied.

en daaronder:

Met droefheid hebben wij kennis genomen van
het overlijden van onze collega

G. V. S. MEES

namens het schoolbestuur
van scholengemeenschap 'Phoebus Apollo',
H.P.N.M. Gielen, rector.

Hier stond het zwart op wit! Meneer Mees was echt dood gegaan. Nu voelde ik me ineens een beetje schuldig. Ik had nooit iets echt aardigs over meneer Mees gedacht. En zelfs nu hij dood was dacht ik vooral aan zijn vervelende nakom-uren.

Ik hoorde de achterdeur rammelen. Caro kwam puffend binnen. Ze was dik ingepakt met een felgekleurde muts en een gebreide sjaal. Haar wangen waren rood van de kou. Toen ze zich uit haar winter-outfit gepeld had, haalde ze een hand door haar bruine krullen en zei dat ze wel een glas cola lustte.

‘Heb je het gelezen?’ vroeg ik, terwijl ik de krant omhoog hield. Caro blies op haar handen om ze warm te maken.

‘Ja, ik vond die advertentie zo raar.’

‘Hoezo?’

‘De namen die eronder staan. Bovenaan staat Francien de Vries.’ Ik schonk cola voor ons in.

‘Wat is daar raar aan?’

‘Dat is onze lerares Nederlands en haar naam staat in de advertentie van de familie Mees. Dat is toch vreemd!’

‘O’, zei ik dom, dat was me helemaal niet opgevallen.

‘Ik heb nooit gemerkt dat die twee zo close waren. Jij?’ vroeg Caro terwijl ze op de bank ging zitten. ‘Van de familie Mees wordt er niemand bij naam genoemd. En er staat “onze vriend” in plaats van “onze vader”, “onze opa”, of “mijn man”. De andere overlijdensadvertenties hebben dat niet.’

Ik sloeg de krant opnieuw open en keek naar de advertentie. Hij was een beetje kaal, dat wel, maar verder leek het me een volkomen normaal bericht. Net iets voor Caro om daar iets achter te willen zoeken. Zij zou het liefst detective worden later, of journalist.

‘Misschien hebben ze zijn familie niet zo snel kunnen bereiken omdat zij ver weg wonen,’ dacht ik hardop, ‘en weten ze hun namen niet’.

Caro nam een slok van haar cola.

‘Ja ja,’ zei ze. ‘Dat geloof je toch zeker zelf ook niet. Ik wil wel naar zijn begrafenis gaan.’

‘Dat kan niet,’ zei ik, ‘er staat: “De begrafenis zal in besloten kring plaatsvinden”.’

‘Nou?’ Caro keek me verbaasd aan. ‘We hoeven toch niet aan het graf te staan. Ik wil alleen even zijn familie zien.’

‘Je bent wel heel nieuwsgierig.’

Nu was ze beledigd. Dat kon ik zien. Ze haalde diep adem en zei: ‘Nou Rowin de Winter, jij moest laatst bij meneer Mees nablijven omdat je chloor en acetyleen bij elkaar gegooid had... omdat je zo graag wilde weten wat er dan zou gebeuren. Over nieuwsgierigheid gesproken! Terwijl Mees nog wel gezegd had dat je dat niet mocht doen vanwege het ontploffingsgevaar! Bovendien is hij toch mijn leraar! Dan mag ik toch op zijn minst wel naar zijn begrafenis toe!? Het is toch vreselijk raar als ik dat niet zou mogen!? Het is toch ook normaal dat je als leerling afscheid wil nemen van een leraar die doodgaat. Goed afscheid nemen van een dode is trouwens ook heel belangrijk voor je verwerkingsproces!’ Ze sloeg haar armen over elkaar en keek me uitdagend aan. Ik haalde mijn schouders op.

‘Goed,’ zei ik, ‘ga dan naar die begrafenis.’ Ik had echt geen zin om me over zoiets druk te maken.

‘Ga je met me mee?’

‘Ik ga echt niet te dicht bij het graf staan, hoor. Het is heel onbeleefd om je op te dringen bij een begrafenis in besloten kring. Dat kan echt niet.’

‘Oké,’ zei ze, en daarmee was het besluit genomen.

Dammen met opa

De deur van het tehuis waar opa woonde kon je alleen openen door een zescijferige code in te toetsen. Dat was nodig omdat de bewoners niet zomaar naar buiten mochten; de meesten waren niet in staat de weg naar huis terug te vinden. Ik kende de code. Ik kon zo doorlopen. Vanuit de hal liep ik naar opa's afdeling. Opa zat aan een tafel in de recreatiezaal.

'Hoi, zullen we een spelletje doen, opa?' vroeg ik.

Op het oude gezicht verscheen een blije glimlach.

'Ha jongen,' zei hij. 'Dammen dan maar?' Opa was dol op dammen. Ik ging het oude damspel met de handgesneden stenen halen, dat opa bewaarde in het nachtkastje naast zijn bed. Opa's kamer was netjes opgeruimd, zijn bed had gladgestreken lakens. Daarboven, aan de muur, hing een schilderijtje van een matroos in een ouderwets marine-uniform. Opa had het vroeger zelf geschilderd. Toen hij naar 'Oudewater' verhuisde was dat het enige voorwerp dat hij per se mee wilde nemen. De matroos in het lijstje kijkt je trots aan en hij draagt een glimmende sabel op zijn heup. Zijn naam staat eronder: Everhard de Winter. Vroeger toen ik klein was en opa nog in het oude huis aan de kade woonde, vertelde hij vaak verhalen over die matroos. Volgens opa was het zijn betovergrootvader, die tijdens de Belgische revolutie op een groot marineschip meevoer. Opa kon prachtig vertellen. Halverwege zijn verhaal haalde hij dan altijd dat schilderijtje van de muur en liet het enthousiast aan mij zien.

Ik nam het damspel uit zijn nachtkastje en liep ermee terug naar de recreatiezaal. Opa had inmiddels een kopje thee gekregen en zat vrolijk iets te vertellen tegen iemand aan de tafel naast hem. Zachtjes legde ik het damspel op tafel.

'Oh, gaan we dammen?' vroeg opa verrast.

'Ja, heb je daar zin in?'

‘Zeker.’ Hij nam de doos met damstenen en gooide hem om. Zorgvuldig begonnen zijn bibberige vingers de zwarte stenen op hun plek te leggen. Ik legde de witte klaar.

‘Wit begint, zwart wint,’ zei opa monter.

Ik schoof mijn eerste steen naar voren.

‘Opa, weet je het verhaal nog van matroos Everhard?’

Opa keek verschrikt op van het bord. Zijn ogen werden groot en hij boog zich ver over de tafel naar mij toe, terwijl hij fluisterde:

‘Zorg dat ze je niet te pakken krijgen, jongen!’

Meteen daarna richtte hij zich op, keek schichtig om zich heen en verschoof een damsteen. Ik was stomverbaasd.

‘Jij bent,’ zei opa.

‘Wat zei je nou?’

‘Jij bent aan de beurt.’

‘Nee, daarvoor.’

‘Daarvoor?’ vroeg opa.

‘Ja.’

Opa’s geplooid gezicht betrok terwijl hij me aankeek. Even verscheen er een diepe frons op zijn voorhoofd, alsof hij zich uit alle macht iets probeerde te herinneren. Toen haalde hij zijn schouders op en zei: ‘Weet ik niet meer.’ Hij concentreerde zich weer op het spel.

We speelden een tijdje zwijgend verder.

‘Weet je nog wat er met matroos Everhard gebeurde, nadat die boot ontploft was?’ vroeg ik.

Opa verschoof een steen.

‘Ja, die kwam in Onderzeeland terecht. Bij de maris.’

Ik sloeg er drie van opa.

‘Wel potver...’

‘Wat aten die ook alweer, opa?’

De oude man trok een vies gezicht. ‘Kwallen!’ mompelde hij.

Ik wachtte even tot hij het verhaal zou gaan vertellen. Meestal had opa niet veel aansporing nodig. Maar nu boog hij zich weer

voorover en fluisterde gejaagd: 'Pas ervoor op, jongen, want ze hebben niks goeds in de zin!'

Ik kon opa de laatste tijd niet altijd meer zo goed volgen. Hij begon steeds meer te vergeten en was vaak in de war. Maar zo onrustig als nu had ik hem nog nooit gezien. Ik vond dat best vervelend. Ik wilde dat vertrouwde verhaal juist graag van hem horen om het gezellig te maken tussen ons. Maar opa kon het zich blijkbaar niet meer op de oude manier herinneren.

Opa sloeg terug. Twee stenen.

'Zo makkelijk krijg je me niet opa, ik ga een dam halen. Je hebt daar een heel gat in je verdediging!'

Opa protesteerde niet. Hij keek verschrikt om zich heen.

'Misschien kunnen ze hier ook wel binnenkomen,' zei hij nerveus, 'misschien kennen ze de code. Ken jij de code?'

'De deurcode? Ja.'

'Tegen niemand vertellen hoor. Houd hem geheim!'

'Goed opa.'

'Walvissenolie!' zei opa.

'Wat?'

'Dat smeren ze op, tegen de zon.'

'Wie?'

'De maris.'

'Maar in Onderzeeland is toch helemaal geen zon?' zei ik verbaasd.

Opa ging achterover zitten en fronste zijn voorhoofd. Het kostte hem duidelijk moeite om zijn gedachten op een rij te krijgen.

'Nee, nee, daar beneden is geen zon.'

Gelukkig kwam mijn moeder me op dat moment ophalen. We lieten opa bij de zuster achter.

'Je weet toch dat opa een beetje in de war is, dat heb ik je toch al zo vaak uitgelegd,' zei ze onderweg naar huis.

'Ja, maar mama, opa zegt nu hele rare dingen...'

Mijn moeder keek me droevig aan.

‘Dat moet je hem niet kwalijk nemen, Rowin. Opa is ziek. Als hij raar doet, komt dat door zijn ziekte. Hij gaat steeds vaker terug naar vroeger met zijn gedachten, dan kun je hem soms niet meer volgen. Je moet blij zijn dat je nu nog een spelletje met hem kunt spelen. Waarschijnlijk kan dat over een tijdje niet meer, omdat hij dan de spelregels ook al niet meer kan onthouden.’

Ik hield mijn mond maar. Mama begreep het niet. Ik wist ook wel dat opa ziek was, daar ging het helemaal niet om. Opa had het niet over vroeger. Opa was ineens zo angstig. Maar ik had toen nog geen flauw idee waarvoor hij zo bang was.